

La pèrdua de diversitat, un greu perjudici

Contra l'extinció d'espècies

La protecció d'espècies enfronta països rics i països pobres. Però la progressiva extinció és un problema que afecta tot el món, en el camp de l'agricultura, de la medicina o l'economia.

Fa pocs dies es va cloure a Kyoto, al Japó, la Convenció sobre el Comerç d'Espècies en Perill. Un dels acords fou de perllongar la prohibició de comercialitzar el vori a fi de protegir els elefants. Els països africans havien presentat la proposta d'aixecar la prohibició i passar a una simple limitació. Però la majoria dels 104 estats participants optaren per continuar com ara.

El nombre d'elefants va passar de 1.300.000 en 1979 a 620.000 en 1989, any en què va ser establerta la prohibició de caçar-ne i de comerciar-hi. Aquesta darrera mesura ha permès una recuperació de la població i per això els països afectats volien una obertura per recuperar una de les seves escasses fonts de recursos. En el fons, el problema és el de domini del Tercer Món per les nacions desenvolupades. El Nord obté beneficis del Sud i aquest té dificultats per a accedir a la innovació tecnològica, i per això no té altre camí que el de l'explotació dels recursos naturals. Els països subdesenvolupats reclamen ajuda econòmica per a preservar la flora i la fauna.

Quan parlem d'extinció ens vénen al pensament el bosc tropical amb l'iva i les altres espècies animals i vegetals que hi viuen. Però també Europa i els Estats Units se'n veuen afectats. Es calcula que un 22% de la flora europea està amenaçada. Això significa 2.375 espècies. El 50% de la flora espontània holandesa, el 40% de l'alemanya i el 30% de la polonesa corre perill. D'una altra banda, el valor que tenen les espècies no és purament estètic o d'equilibri de l'ecosistema. Per alguns experts, preservar les espècies implica que treballin junts biòlegs

especialistes en ciències polítiques –per a assessorar sobre la manera de fer disposicions de protecció–, antropòlegs –per explicar com alguns pobles utilitzen aquests recursos– i economistes –per a demostrar els beneficis econòmics de la biodiversitat–. L'extinció de les espècies és un procés natural. El registre fòssil indica que la majoria d'espècies existeixen durant períodes que van d'un milió d'anys a deu milions. Però amb l'aparició de l'home, i particularment aquests darrers segles, el

procés de desaparició d'espècies s'ha accelerat. Si bé els càlculs són difícils de fer, hi ha qui diu que desapareix una espècie cada hora o una cada dia.

El World Monitoring Centre de Gran Bretanya té enregistrades i científicament descrites 311 espècies desaparegudes des del 1.600. De totes maneres, costa de calcular la velocitat d'extinció, ja que no sabem el nombre exacte d'espècies que hi ha al món, i que podria oscil·lar entre 5 milions i 80 milions o més i tot. No hi ha prou científics ni mitjans per a estudiar-les i classificar-les totes abans que no desapareguin.

Però aquesta desaparició afecta diversos àmbits i crea un greu perjudici. Així, la recerca mèdica i el descobriment de nous fàrmacs poden trobar-se seriosament afectats per l'extinció d'espècies. La diversitat de la flora és una riquesa d'incalculable valor per a obtenir nous medicaments.

Des de l'antigori l'home obté remeis de les plantes. Però aquests darrers segles ha augmentat el nombre de substàncies extretes de les plantes, utilitzades en medicina. Un exemple n'és la quinina, un alcaloide procedent de l'escorça de la cincona; o la morfina, també aïllada d'un vegetal.

Segons càlculs de l'Organització Mundial de la Salut (OMS), el 80% de la població mundial fa servir remeis tradicionals. Si bé als anys seixanta l'OMS volia canviar la situació, ara recomana programes per a conèixer millor les plantes medicinals i les seves propietats. Aquestes pràctiques tradicionals també han influït les companyies farmacèutiques. Es calcula que un 74% dels fàrmacs derivats de plantes superiors havien cridat l'atenció perquè se'n servien els nadius.

Un bon percentatge dels nous productes químics patentats cada any provenen d'extractes de plantes. Tot amb tot, el ritme de desaparició d'espècies fa que es perdin moltes possibilitats de trobar nous fàrmacs. Això ha conscienciat algunes institucions i empreses. Així, el líder mundial d'investigació farmacèutica, Merck and Co, ha arribat a un acord amb el govern de Costa Rica per a tenir l'exclusiva durant un temps de l'explotació

de substàncies extretes de la rica flora d'aquell país. I Itàlia i Mali han creat un centre de recerca de medicina tradicional per estudiar les propietats curatives de diverses plantes.

En agricultura, l'extinció d'espècies també resulta un greu problema. A la Terra hi ha desenes de milers de plantes comestibles i unes 3.000 han estat utilitzades per l'home al llarg de la història. Però avui només hi ha 150 plantes inscrites al registre de comerç mundial. I només 29 ofereixen el 90% dels recursos alimenta-

malatia o paràsit afecti aquesta línia. A més, la diversitat ofereix nous productes, que serà impossible d'obtenir si deixem que diversos llavors desapareguin.

Actualment hi ha al món unes 250.000 espècies vegetals –per alguns, la xifra és molt superior–, 25.000 de les quals estan amenaçades de desaparició. I només unes 5.000 han estat estudiades a fons. La creació de bancs de gens vol preservar milers de llavors en congeladors perquè un dia sigui possible d'utilitzar-los per a obtenir noves espècies útils en agricultura o indústria.

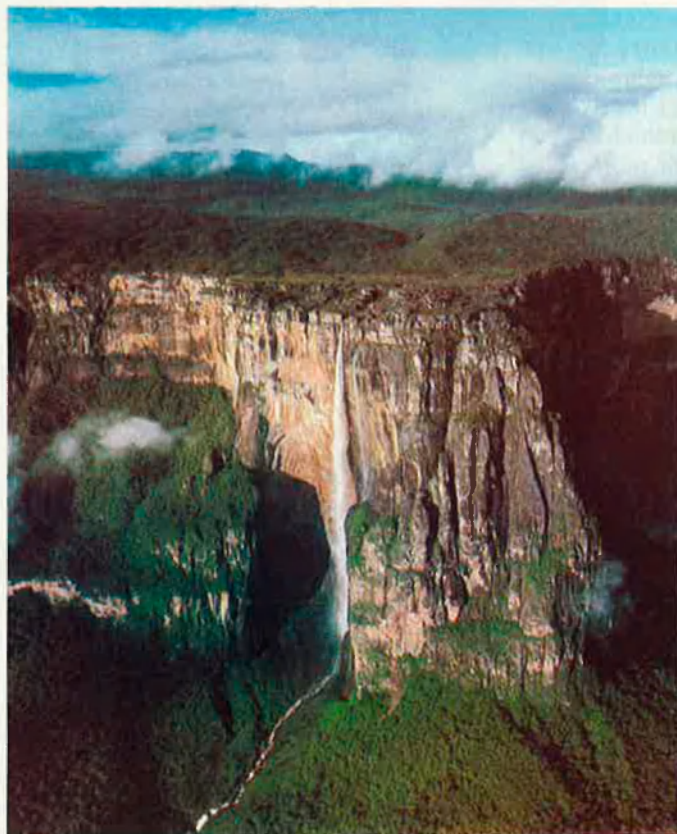
Hi ha una altre benefici de la preservació d'espècies, aquest molt directe. Es tracta dels ecoturistes, que viatgen pels parcs naturals africans per fer-hi safaris fotogràfics o veure-hi els animals en el seu hàbitat. El 'turisme-gorilla', a Rwanda, produeix grans beneficis econòmics. Cada lleó dels parcs nacionals de Kenya fa guanyar més de dos milions de pessetes l'any. Un turisme d'alt poder adquisitiu es diverteix observant lleons, rinoceronts, guepards i altres animals.

Aquests ingressos poden fer pensar als governs africans que conservar les espècies és molt més beneficiós que no explotar-les fins que desapareguin. Però en el fons de la qüestió resta havent-hi les diferències entre països rics i pobres. Així, si països desenvolupats extrauen recursos genètics de l'Àfrica o de l'Àsia, els beneficis econòmics són per a les

empreses que els patenten. Una empresa va obtenir una línia de blat de moro resistent a les plagues, però el país d'on era originari la línia no en va obtenir cap compensació econòmica. I els països pobres, eminentment agrícoles, no poden abastar aquestes varietats vegetals que els beneficiarien. Per això, alguns països veuen en la comercialització del vori o en l'explotació dels boscos un recurs econòmic.

Per tant, com que la minva de diversitat afecta tot el món, els països rics haurien d'establir una política justa que permetés d'evitar-la.

Xavier Duran

Hi ha qui diu que desapareix una espècie cada hora o cada dia.

ARXIU

ris. El nombre de varietats utilitzades en agricultura també es va reduint. Al segle passat hi havia a França dues mil varietats de pomers i ara només n'hi ha deu.

La pèrdua de varietats vegetals és un greu perill i la presa de consciència no va arribar fins als anys setanta, per casos com ara el següent: en 1970, el 80% de la producció de blat de moro als estats Units provenia d'una sola línia, altament seleccionada, que havia permès d'augmentar-ne la producció. Però aquesta línia era sensible a un fong patògen i el 20% de la collita es va malmetre.

Així, concentrar la sembra en unes poques espècies, a fi d'augmentar la producció, és perillós en cas que alguna